

Torèn < TURISIND; i en mencions antigues es troba *Adraén* en la variant *-asen*. Amb la cardinal diferència, però, que en aquests hi ha variants antigues amb manteniment de la *-s-*; encara que no és inconcebible que en el cas present s'hagués esvanit ja abans, és inversemblant que això ja fos consumat a principis del S. IX, i en totes les mencions medievals; d'altra banda també és versemblant que hi hagués hagut síncopa **Bersén* abans que la *-s-* es pogués emmudir.

L'origen pre-romà, segurament bascoide sí que és ben probable.

Però amb un sufix *-ENN* (cert no *-EN*, com posa M-Lübke, car llavors esperariem > *-é*); però els NLL en *-én* en aquesta regió formen sèrie, tots ells sense dubte pre-romans, probablement bascoïdes: *Borén*¹⁵ (junt amb *Borente*), *Baén*, *Larén*, *Llarvén*, sense comptar-hi *Adraén* (més discutible, però veg. l'article supra); com dic en *E.T.C.* (I, 125) sembla haver-hi aquí la desinència basca de genitiu (que devia ser *-N* no lenible = *-NN*, car *-en-a*, la variant articulada, ha conservat en basc la *-n-* intervocàlica. En el nom present podem conjecturar que es relacioni amb l'adv. basc *bera* 'avall'; per més que el mot fonamental és *-be* 'sota' + sufix direccional *-ra*, però aquest sufix ja devia existir en el proto-basc d'aquestes valls (veg. *Anabera*,²⁵ en itineraris romans, comentat en els articles *Aneu* i *Andorra*).

L'antiguitat de la forma *Berenn-* sense *-s-* ve corroborada pel derivat adj. *Verennetano* de 839; i *Berén-* go del doc. de 948; aquest és menys clar, però en tot cas el context del doc. indica situació immediata (o idèntica) a la de *Berén*; llavors pot ser una altra adjectivació, com la de *Verennetanus*: un **BERENNĪCU?*, ben hipotètic, i com a formació llatina, sens dubte massa objectable; per com que de tota manera ha de ser un derivat de *Berén*, més aviat seria format amb el sufix basc d'adjectiu i genitiu *-ko-* (per al qual veg. els articles *Carcolze*, *Irgo* *IRI-KO*, i els casos que n'aplego en *E.T.C.* I, 209); car segons la fonètica basca de sempre, *-k-* es torna *-g-* darrere *n*: aquell *monte Beréngo* pot ser, doncs, simplement = 'muntanya de *Berén*'; cosa que acaba de consolidar l'etimologia basca del present NL.

AlcM en lloc d'això diu cosa ben xocant: del NP *VARIUS* amb sufix *-en*. Un sufix pre-romà encastat a un NP romà. Part de culpa hi devia tenir *Mz.Pi.* amb la seva arbitrària pensada d'un origen pre-romà dels NLL val. i arag. *-én* (*-ent*), que ara tothom reconeix que vénen realment de *NPP* romans, però amb el sufix ll. *-ANUM* en pronunciació aràbiga. Fantàstic anacronisme (i anacorisme).

BERENGUER

Noms de llocs que contenen el ben conegut NP: *Pla de B.* te. *La Nucia*, *Foia (de) B.* te. *Busot* i te. *Xapitell* (Alacant), xxxv, 10.17, 116.11, xxxvi, 103.20; diversos *Son Berenguer* a Mall. Femení: *La Berenguera* mas te. *Amer* (1928). *Font-Berenguera*, pron.

beringéra te. *Civís* (xxxvii, 116.1); i, passant per *Bringuera* amb dissimilació: *La Binguera* pda. de Cambrils (Odèn) (xxxviii, 164.2).

Aprofitem l'ocasió per notar que el nom de *la Balanguera*, personatge mític mallorquí (immortalitzat per Joan Alcover i Amadeu Vives) ve d'una dissimilació d'aquest NP femení, que ja tendia a entrar en el folklore líric dels trobadors: «*Na Belengueira*, largueza / de gent parlar ---» Guiraut d'Espanha (*Appel, Chre.*, 50.29); avui masculinitzat ecoïcament en la dita «en Pau, en Pere o en *Berenguera*» (cast. *fulano, zutano*...). Ja MilàF.: «alguna cosa hi ha de què no en té la culpa --- el temps, ni la tenim tots, sinó que la té, com se sol dir, en *Pere* o en *Berenguera*» (*O. C. Cat.*, 1878.174).

Canet de Berenguer poble prop de Morvedre. *Prat de Çumingré* te. *Senet* (Alta Ribagorça) (xix, 152.22), amb metàtesi de *Jomeringué* < *Joan Berenguer*.

BERET

En te. *Salardú*, la gran planada, pel camí de Montgarri i de l'alta vall d'Aneu, on neixen la N. Pallaresa, i un afl. de la Garona; segons la cançoneta popular bellament glossada per Verdager: «*Garona per Aran / tot rondinant, / Noguera per Alós, / tot joguínós*».

PRON. POP.: *berét* (Alós, i els pobles aranesos, 1926, 1934, 1957 etc.).

ETIM. Probablement ll. vg. *VIRETUM* 'estesa verdejant' variant vulgar (de molts mss.) en lloc del clàssic *VIRECTUM* (Virgili etc.). És imperfecta i casual la versemblança amb el radical cèltic de *VIRO-DUNUM*, *Viretius* i un *ueretous* 'molsa' (que recull *Whatmough, D. A. Gaul*, 121, 127).

HOMÒN. *Beret*, masada te. *Gastiés* en el districte de Foix (Ari.); *Mas de Beret*, cap als Catllars te. *Illa* (errada *Brel* en el cad. de 1832), pron. *berét* (xxvii, 14.14). Probablement també és això el *Prat dels biréts* te. *Tor de Querol* (xxiii); si bé per aquest, i àdhuc el precedent, no descarto que es pugui tractar d'un derivat romànic en *-ETUM* de *VARIUS* 'gris, violat' (cf. *Virà*, i *Vairà* a l'Aude i el Fenolledès) (Ponsich, *Top.* 177, 176) (en tot cas, però, s'hi oposa la vocal simple del llgd. *Beret*).

Bereto, *V. Berita* *Berfull*, *V. -marfull*, *Beni-*

BERGA

(1) Població que constitueix el centre econòmic i cultural del Berguedà, comarca estesa des del peu dels contraforts meridionals de la serra del Cadí, en el curs alt del riu Llobregat. En els primers segles de la Reconquesta, tot l'alt Berguedà va pertànyer al comtat de Cerdanya.¹ Al S. XI va existir al Sud del comtat una «*Marca de Berga*» (a l'Oest de Calaf i al Nord de Cervera), zona disputada pels comtes de Barcelona, que ben aviat la van incorporar als seus dominis (cf.